

meg. Mert ez az, amivel különösen megszokták rovatni magyar színésztársaságaink, hogy tagjaik szerepeiket nem szokták tudni s egy-két kötelességet elfelejtett tag gyakran egész darab hatását megrontja.”

Szerepváltozás. Színészi kifejezés, melyet akkor használnak, midőn valamely szereplő betegsége vagy más közbejött akadály miatt a kiosztott szerepet másra ruházzák. A szerepváltozást a színház előcsarnokában fekete táblára kiírva szokás publikálni.

Szertárnok. A színházi kellékes régi elnevezése. (Lásd: Kellékes.)

Szervezkedés az, ha a színigazgató a színházi idény vége felé az új szezonra új társulatot szerződött. A régebbi időkben ez virágvasárnapkor történt; a nagyhéten ugyanis nem tartottak előadást s ezt az időt használták fel a színészek és igazgatók, hogy új szerződést kössenek. A múlt század vége felé a Pannónia-kávéházban (a régi Nemzeti Színház épülete mellett), később a Múza-kávéházban (az Országos Színészegyesület Baross-téri palotájában), még később a New-York-kávéházban, mostanában már a színházi ügynökségeknél szervezkednek az igazgatók.

Szerző. (Latin: auctor). Színházi értelemben így hívják a szindarab megíróját, alkotóját. A szerző a szindarabját legtöbb esetben 10% nyereséggel bocsátja a színház rendelkezésére; e rendelkezést szerződés alapján kötik meg. A szerző a darab próbáin meg szokott jelenni és a legtöbb esetben ő is ad instrukciót a szereplőknek. A szerzők manapság valósággal elárasztják a fővárosi színházakat darabjaikkal, mert sokan vannak és mindegyik érvényesülni akar. Nem így volt ez régen, amidőn felhívást kellett közreadni a lapokban, hogy a szerzők támogassák a színházakat. Egy erre vonatkozó érdekes dokumentum itt következik: „A' Magyar Játzó Társaság Nemes Bihar Vármegyében Nagy Váradon és Debretzenben folytatván a' Magyar Játékok előadását, jelenti aláza-

tossan, hogy a kiknek Magyar Komédiások vagyon készen és ezután is, akár-ujjonnan szerzett eredeti Darabok által ezen Nemzeti Institutumot boldogítani tettük: méltóztassanak azt vagy Váradra: a' Nemzeti Játzó Társaság Directiójához, vagy Debretzenbe Senátor F. Domokos Imre Urhoz utasítani. Ezen Nyelv 'és Erköltök pallérozásának előmozdítását, különös háladatossággal fogja venni a' Teátrális Directió, és a' jobb Darabokat igyekezik ki nyomtatni. A' ki pedig Énekes Játékokkal méltóztatik a' Teátromot fel-segíteni, fáradsága megjutalmaztatására ajánlja. a' Directió a Játék harmadik előadásából bé-kerülő Jövedelmet. Hogy egy Darabnak többek által való lefordítását el lehessen eltávoztatni: szükség volna, ha a' fenn nevezett Helyekre méltóztatnának a' Fordító Urak megírni: mitsoda Játék-Darabot szándékoznak Magyarra fordítani.” („Magyar Hirmondó”, 1799. márc. 12. 337. old.) A szerzőt a premier napján a függöny elé szokás hívni. Az első szerző—kihívás Párizsban volt, 1743. febr. 23-án. A szerző Voltaire volt, akit a „Mérope” c. színműve előadásán hívták a lámpák elé. (Lásd: „Budapesti Hirlap”, 1907. febr. 17. 40. old. III. hasáb.) (Ezzel ellentétben Arthur Pougin: Dictionnaire Du Théâtre c. munkájában [Paris, 1885. 5.—6. old.] azt írja, hogy a kihívás 1778. márc. 30-án volt, Voltaire „Iréne” c. darabjának hatodik előadásán. V. ö. II. kötet, 424. old. I. hasáb alatt.) Régebbi magyar szerzők (fordítók): Aszalai Szabó János, Árvay Gergely, Balogh István, Benke József, Besenyei György, Csató Pál, Czákó Zsigmond, Dugonics András, Ernyi Mihály, Fánecsy Lajos, Gaal József, Gombos Imre, Horváth Dániel (P.), Ihász Imre, Jakab István, Katona József, Kisfaludy Károly, Lángh Ádám János, Murányi Zsigmond, Nagy Ignác, Obernyik Károly, Pály Elek, Ráth Pál, Simai Kristóf, Soós Márton, Szigligeti Ede, Teleki László, Ungvári János, Vachott Imre, stb. Újabb idők szerzői: Abonyi Lajos, Berczik Árpád, Csiky Gergely, Biró Lajos, Csepreghy Ferenc, Dóczy Lajos, Bródy Sándor, Herczeg Ferenc, Csathó Kálmán, Harsányi Kálmán, Harsányi Zsolt,